

ELVA VALLA KULTUURISTRATEEGIA 2035

Kaasrahanud
Euroopa Liit

Eesti
tuleviku heaks

SISUKORD

SISUKORD	1
SISSEJUHATUS	2
1 LAHENDAMIST VAJAVAD VÄLJAKUTSED	4
2 STRATEEGIA	6
2.1 VISIOON 2035	6
2.2 PÕHIMÕTTED	6
2.3 EESMÄRGID JA PEAMISED TEGEVUSSUUNAD	6
2.3.1 <i>Kultuurielu</i>	6
2.3.2 <i>Kultuuritöötajad</i>	10
2.3.3 <i>Kultuurikorraldus</i>	11
2.4 TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE	13
LISA. KULTUURIVALDKONNA OSAPOOLED	15

SISSEJUHATUS

Igaühel on õigus vabalt osa võtta ühiskonna kultuurielust, nautida kunsti ning saada osa teaduse arengust ja selle hüvedest (ÜRO inimõiguste deklaratsiooni punkt nr 27).

Kultuur on ühiskonnale või sotsiaalsele grupile omaste vaimsete, materiaalsete, intellektuaalsete ja emotsionaalsete tunnuste kogum, mis sisaldab lisaks kunstidele ja kirjandusele ka eluviise, kooseksisteerimise vorme, väärtussüsteeme, traditsioone ja uskumusi (UNESCO kultuurilise mitmekesisuse ülddeklaratsioon, 2001).

Elva valla kultuuristrateegias on määratletud valdkonna arenguvision 2035 ja eesmärgid koos peamiste tegevussuundadega. Struktuurselt paikneb strateegia valla arengukava ja kultuuriasutuste arengudokumentide vahel. Ühelt poolt on tegemist valla arengukava täpsustava dokumendiga, teiselt annab see üldist laadi suuniseid kultuuriedendajatele, millest need oma plaanide seadmisel lähtuda saavad.

Strateegia peamisteks elluviijateks on Elva valla rahvamajad¹ koos teiste asjakohaste osapooltega, kes on koos põhirollide kirjeldusega välja toodud strateegia lisas.

Strateegia koostamise ajal on Elva vallas seitse rahvamaja kaheksas asukohas:

1. Aakre Rahvamaja (Aakre küla), hallatav asutus
2. Elva Kultuurikeskus (Elva linn), SA Elva Kultuur ja Sport koosseisus
3. Hellenurme Kultuurimaja (Hellenurme küla), hallatav asutus
4. Konguta Rahvamaja (Annikoru küla), hallatav asutus
5. Puhja Seltsimaja (Puhja alevik), hallatav asutus
6. Rannu Rahvamaja (Rannu alevik), hallatav asutus
7. Rõngu Rahvamaja (Rõngu alevik), hallatav asutus
 - a. Valguta Seltsimaja (Lapetukme küla), Rõngu Rahvamaja koosseisus

Riigi tasandil käsitleb valdkonda Kultuuri arengukava 2021–2030, milles sõnastatud üldeesmärk kõlab järgmiselt:

⇒ *Eesti kultuur on elujõuline, arenev ja maailmale avatud ning kultuuris osalemine on loomulik osa iga inimese elus.*

Elva valla arengukavas 2025–2030 määratletud arenguvision on sõnastatud nii:

⇒ *Elva vald on külalislahke ja abivalmis, inimestele ning ideedele avatud, parima elu- ja ettevõtluskeskkonnaga vald, kus väärtustatakse head haridust, rikkalikku kultuuri ja sporti.*

Visiooni täpsustavad eesmärgid järgmiselt:

- ⇒ *Elva vallas on rikkalik spordi- ja kultuurielu.*
- ⇒ *Elva vald on tuntud positiivse mainega sihtkoht.*

¹ Rahvamaja on siinses dokumendis kasutatav üldnimetus. Elva vallas on kasutusel nii kultuurimaja, rahvamaja kui ka seltsimaja. Seejuures ei ole neid sisu ja hierarhia mõttes eristatud, kuna nimetused on kujunenud aja jooksul. Kirjanduses kasutatakse järgmist tasandilisust: 1) seltsimaja (väiksem), 2) rahvamaja ja 3) kultuurimaja.

Kultuurivaldkonna strateegia lähtub nimetatud eesmärgistusest, samuti asutuste esindajate sisendist – läbi viidi külastused koos personaalintervjuudega, korraldati strateegiapäev ning arvestati rahvamajade juhtide täiendusettepanekuid.

Kultuurivaldkonna strateegia koostamine on osa projektist, mille raames analüüsiti valla kultuuri- (rahvamajad, raamatukogud) ja noorsootööasutuste toimimist. Analüüs ja ettepanekud teenuste korraldamiseks asuvad eraldiseisvas dokumendis, täites ühtlasi kultuurivaldkonna lähteolukorra ülevaate rolli.

Kultuuristrateegia ei sisalda üksikasjalikku tegevusplaani, vaid määratleb peamised tegevussuunad. Rahvamajad koostavad siin kokku lepitud eesmärkidest ja tegevussuundadest juhindudes oma iga-aastased tegevusplaanid, mis on ühtlasi eelarve kujunemise aluseks. Suuremahulised investeeringud kajastatakse valla eelarvestrateegias.

Kultuuristrateegia koostamise protsessi koordineeris konsultant Jaan Urb (OÜ Cumulus Consulting). Sisendit andis ja vaheotsuseid langetas juhtrühm, kuhu kuulusid Heiki Hansen (Elva abivallavanem), Berit Ojaniit (vallavalitsuse haridus- ja kultuuriosakonna juhataja), Sirle Lüüs (vallavalitsuse noorsootööspetsialist), Sirlu Pippa (vallavalitsuse arendusspetsialist), Rasmus Toompere (projektijuht), Veiki Ojaperv (vallavalitsuse kommunikatsioonijuht) ja Helen Köhler (vallavalitsuse kultuurispetsialist).

Väga olulise panuse strateegiasse andsid Elva valla rahvamajade juhid.

Suur tänu kõikidele panustajatele!

1 LAHENDAMIST VAJAVAD VÄLJAKUTSED²

Elva vallas on mitmekesine ja traditsiooniderikas kultuurielu. Muutuvas ühiskonnas seistakse aga silmitsi mitmete väljakutsetega. Peamisteks probleemkohtadeks on kultuuritaristu piirkonniti ebaühtlane kvaliteet, noorte ja uute kogukonnaliikmete vähene kaasatus kultuuritegevustesse ning rahastuse ja inimressursside piiratus. Samuti vajab senisest rohkem tähelepanu kultuuripärandi hoidmine ja kaasajastamine, et see kõnetaks ka nooremat põlvkonda. Vajalik on leida tasakaal traditsioonide säilitamise, kogukondade aktiivsuse toetamise ja tänapäevaste kultuurivormide arendamise vahel.

Kultuurivaldkonna väljakutsed on järgmised:

⇒ Korraldus

- Kultuuriasutuste võrgustik on 2017. a haldusreformi järgselt, mil ühinesid mitmed omavalitsused, püsinud muutumatuna. Sisulist reformi ei ole praeguseks toimunud, mida ilmestab asutuste paljusus ja erinevad praktikad – valla kui terviku vaates ei ole asutuste võrku (paiknemist, teenusevajadust, rolle jms) tervikuna analüüsitud.
- Puudub valdkonnaülene strateegiline juhtimine, samuti kultuurivaldkonna arendussuunised. Valdkond on ilma ühise visiooni, eesmärkide ja süsteemse koostööraamistikuta, mis piirab kogu potentsiaali rakendumist.
- Asutustevaheline koostöö toimub isikutepõhiselt, kuid kirjalikult kokku lepitud suunised puuduvad, kuidas ja milles koostööd teha.

⇒ Töötajaskond

- Kultuuritöötajate palgad on ühtlustamata ja madalad, jäädes alla soovitusliku riiklike kultuuritöötajate miinimumi. Samuti puudub ühtne personalistrateegia.
- Enesetäiendusvõimalused on piiratud ja puudub läbipaistev motiveerimissüsteem. See mõjutab personali püsimist, professionaalset arengut ja teenuste kvaliteeti.

⇒ Taristu

- Elva valla rahvamajad on seisukorralt ja varustatuselt väga erineval tasemel. Osad hooned ei vasta tänapäevastele ligipääsetavuse ja universaalse disaini nõuetele.
- Puudub terviklik ülevaade kultuurihoonete investeringuvajadustest. Väiksemates asulates on eriti oluline integreerida erinevad teenused – näiteks raamatukogud, noortekeskused ja kogukonnateenused – ühele funktsionaalsele pinnale.

² Täpsemalt on valdkonda analüüsitud eraldiseisvas dokumendis.

⇒ Koostöö

- Elva valla kultuurivaldkonna osapoolte – rahvamajade, raamatukogude, noortekeskuste, haridusasutuste ning era- ja kolmanda sektori kultuurikorraldajate – vaheline koostöö on peamiselt isikupõhine ning juhuslik.
- Puudub ühine strateegiline koostööplatvorm, mis looks sidususe, jagaks ressursse ja väldiks tegevuste dubleerimist.
- Samuti ei ole kultuur piisavalt lõimitud teiste valdkondade – näiteks hariduse, noorsootöö ja turismiga –, mis piirab kultuuri mõju kogukonnale tervikuna.

⇒ Kasutatavus

- Elva valla kultuurisündmuste korraldamisel puudub süsteemne andmestik, mis kajastaks küllastajate arvu, profiili, rahulolu ja osalusmustreid. Ilma sellise teabeta on keeruline teha kaalutletud otsuseid selle kohta, milliseid tegevusi jätkata, kohandada või lõpetada. Eriti oluline on tagada rahva- ja pärandkultuuri elujõulisus, mille osalus on sageli langenud, kuid millel on suur väärtus kogukonna identiteedi ja sidususe seisukohalt.

2 STRATEEGIA

2.1 Visioon 2035

Kultuur suurendab inimeste heaolu, toetab nende toimetulekut, vaimset ja füüsilist tervist ning aitab kaasa ühiskonna sidususele. Riigi üks olulisemaid ülesandeid on tagada kõikidele Eesti elanikele võimalus osaleda neile sobivates kultuuritegevustes ja loomealadel nii huvilise kui ka loojana (Kultuuri arengukava 2021–2030, lk 5).

Elva valla kultuurielu on mitmekesine, elujõuline ja kättesaadav kõigile.

2.2 Põhimõtted

Valla kultuurielu läbivad põhimõtted on:

- ⇒ Kogukonnakesksus ja sidusus – Elva valla kultuuriruum on ühtne, erinevad valdkonnad (kultuur, turism, loomemajandus, sport, haridus) ja kogukonnad toimivad sünergiliselt koostöös.
- ⇒ Uuenduslikkus – osatakse kasutada nii traditsioonilisi kui uuenduslikke lahendusi.
- ⇒ Kättesaadavus ja mitmekesisus – kultuur on kättesaadav kõikidele vanuserühmadele ja sotsiaalsetele gruppidele.
- ⇒ Tõenduspõhisus – kultuurivaldkonna arendamisel lähtutakse usaldusväärsetest andmetest, analüüsidesidest ja kogukondlikust tagasisidest.

2.3 Eesmärgid ja peamised tegevussuunad

2.3.1 Kultuurielu

1. Elva vallas on rikkalik kultuurielu.

Eesti kultuurielu on mitmekülgne, kõrgetasemeline ja rahvusvaheline /.../ (Kultuuri arengukava 2021–2030, lk 10)

Kultuurielu Elva vallas toetab sotsiaalset sidusust, kogukondlikku identiteeti ja elukeskkonna kvaliteeti. Piirkondlik ja vallaülene kultuuritegevus pakub mitmekesiseid osalusvõimalusi nii kohalikele elanikele kui külalistele ning kujundab valla kultuurilist mainet. Kultuur ei ole ainult sündmuste korraldamine, vaid kogukonna ühisloomes kujunev tähenduslik kogemus.

Peamised tegevussuunad:

⇒ Piirkondlike ja vallaüleste kultuurisündmuste korraldamine

Kultuurisündmuste järjepidev korraldamine loob ühist kogemust, tugevdab kogukondadevahelist sidusust ja toetab identiteedi kujunemist eri piirkondades. Kultuuriprogrammide koostamisel lähtutakse kogukondade vajadustest, väärtustades paikkondlikku eripära ja toetades koostööd erinevate korraldajate vahel.

⇒ Kultuurisündmuste mitmekesistamine

Elanike kultuurilised huvid ja eelistused on ajas muutuvad. ning hõlmavad eri vanuses, keelega ja sotsiaalse staatusega rühmi. Sündmuste mitmekesistamine suurendab eri vanuse, keele ja sotsiaalse staatusega rühmade sisulist kaasamist kultuuriellu. Sündmuste formaatides ja sisus pööratakse tähelepanu ligipääsetavusele, kultuurilisele mitmekesisusele ning kogukondlikule kaasatusele.

⇒ Elva kui kultuurisihtkoha turundamine

Elva valla kultuuriline eripära, sündmuste kvaliteet ja koostöö on kultuuriturismi arengu aluseks. Süsteemne ja sihipärane kultuuri tutvustamine suurendab valla tuntust küllastussihtkohana ning soodustab koostööd turismi- ja ettevõtlussektoriga. Kultuurisisu nähtavuse suurendamine toetab ka kohalike elanike kultuurilist eneseteadvust.

⇒ Kohalike kultuuritegijate³ toetamine ja kaasamine sündmuste korraldamisse kogukondliku omaalgatuse tõstmiseks

Kultuuritegijad kujundavad valla kultuuriruumi sisuliselt. Nende toetamine ja kaasamine sündmuste planeerimisse suurendab kogukondlikku loovust, suurendab sündmuste kvaliteeti ning aitab kaasa järelkasvu tekkimisele. Kultuuritegijatele pakutakse arendusvõimalusi, rahalist ja korralduslikku tuge ning võimalust olla partner avaliku sektori kultuurikorralduses.

⇒ Loomeettevõtluse toetamine

Loomeettevõtlus seob kultuuri ja majanduse, pakkudes piirkondlikke töövõimalusi, uuenduslikke lahendusi ning tugevdades kultuurilise eneseväljenduse professionaalset raamistikku. Ettevõtlust toetatakse nõustamise, võrgustikutöö, ruumilise ja tehnilise taristu arendamise kaudu. Samuti soodustatakse partnerlust turismivaldkonna ja teiste sektoritega.

³ Kultuuritegija mõiste on lai. Kultuuritegijaks saab nimetada sündmuste korraldajaid, aktiivseid kogukonnaliikmeid, sh noorteaktiive, loovisikuid jpt.

⇒ Koostööplatvormi loomine kultuurikorraldajatele ja ettevõtjatele

Kultuurisündmuste koordineeritus ja uuenduslikkus sõltub kultuurivaldkonna ning ettevõtlussektori koostöövalmidusest. Platvormide loomine loob ruumi teadmiste vahetuseks, partnerluseks ja ühistegevuseks. Sünergiline lähenemine aitab arendada uusi kultuuritooteid, tugevdab sündmuste kvaliteeti ja tõstab Elva nähtavust laiemalt.

⇒ Valdkondade vahelise koostöö arendamine

Kultuurivaldkond on tihedalt seotud hariduse, noorsootöö, turismi ja kogukonnatöoga. Planeerimise ja juhtimise lõimimine toetab ressursside paremat kasutamist, vähendab dubleerimist ning suurendab tegevuste mõju. Koostöömehhanismide arendamine toetab ka andmepõhist ja sihistatud juhtimist.

⇒ Kogukondlike algatuste ja koostööprojektide toetamine

Kultuurielu on elav siis, kui kogukonnad saavad ise algatada ja kujundada tähenduslikke kultuuritegevusi. Toetatakse kohalikke ideid, väikeseid initsiatiive ja vabatahtlikkust, mis loovad tugeva vundamendi kodanikukultuurile ning tugevdavad kogukondlikku vastutust. Toetusmehhanismide kaudu edendatakse loovust ja kogukondlikku ettevõtlikkust.

2. Rahvakultuur on elujõuline.

Rahvakultuuri järjepidevust ja arengut toetab see, et rahvakultuur on lõimitud haridussüsteemi ning koolide ja noortekeskuste tegevusse (Kultuuri arengukava 2021–2030, lk 13).

Rahvakultuur aitab kaasa ühiskondlike lõhede vähendamisele ning inimeste vaimse tervise toetamisele, rahulolu suurendamisele ja üldise toimetuleku parandamisele (Kultuuri arengukava 2021–2030, lk 8).

Elva valla igas kandis on Eesti rahvakultuuri kandjad – koorilaul ja rahvatants – elujõulised ning au sees. Laulu- ja tantsupidudel on elvakad arvukalt esindatud.

Rahvakultuur on populaarne ja väärtustatud kõigi põlvkondade poolt. Traditsioonid on säilinud põlvkondade üleselt. Rahvakultuuri elujõulisuse tagamiseks on see lõimitud haridussüsteemi ja nähtav noorte igapäevaelus – koolitundides, huviringides ja kogukondlikes tegevustes.

Peamised tegevussuunad:

⇒ Pärandkultuuri talletamine

Paikne kultuuripärand – lood, kombed, paigamälestused, käsitööoskused – on kogukondliku identiteedi vundament. Süsteemne pärandkultuuri kogumine ja säilitamine annab võimaluse juurtel püsida nähtavana ka tulevastele põlvedele. Tegevused keskenduvad paikkondlike lugude, mälestuste ja traditsioonide jäädvustamisele koostöös kogukondade ja haridusasutustega.

⇒ Rahvakultuuri edendamine

Rahvakultuuri elujõulisus eeldab, et inimesed osalevad selles aktiivselt nii loojate kui kogejatena. Koorilaul, rahvatants, pillimäng ja käsitöö on väärtused, mis vajavad toetavat keskkonda ning võimalust järjepidevuseks. Toetatakse kollektiivide tegevust, korraldatakse rahvakultuuri konkursse ja sündmusi, mis loovad motivatsiooni ja tunnustust. Eraldi fookuses on noorte kaasamine rahvakultuurialastes tegevustesse.

⇒ Kogukondade kaasamine rahvakultuuri arendamisse ja kogumisse

Rahvakultuur elab seal, kus inimesed ise väärtustavad ja kannavad edasi oma paiga tavasid ning teadmisi. Kogukondade aktiivne osalemine rahvakultuuri loomises loob tähendusrikka sideme mineviku ja tuleviku vahel. Toetatakse kohalike algatusi, mis väärtustavad paikkondlikku eripära – töötoad, pärimusõhtud, suulise ajaloo kogumine ja avalikustamine.

3. Igal Elva valla lapsel ja noorel on võimalus osaleda kultuurielus nii tegija kui kogejana.

Laste ja noorte mitmekülgne kultuuris osalemine on läbimõeldud ja süsteemselt toetatud eri kultuurivaldkondade loikes. Kultuuri- ja mäluasutuste haridusprogrammid on tihedalt lõimitud üldharidusse (Kultuuri arengukava 2021–2030, lk 13).

Vallas arendatakse laste- ja noortekultuuri süsteemselt ja terviklikult. Igal lapsel ja noorel on võimalus osaleda kultuurielus nii tegija kui kogejana sõltumata elukohast, erivajadustest, keeleoskusest või majanduslikust olukorrast. Osalemine kultuurielus toetab noorte identiteedi, loovuse ja sotsiaalsete oskuste arengut ning tugevdab kogukondlikku sidusust.

Kultuurivaldkond on lõimitud haridus- ja noortevaldkonna igapäevaste tegemistega, toetades kultuuriõpet, kogemuslikku ja projektipõhist õppimist, koostööd kultuuriasutustega ning noorte omaalgatust. Laste- ja noortekultuur ei ole üksnes tarbimine, vaid ka loomine, katsetamine, mäng ja ühiskondlik eneseväljendus.

Peamised tegevussuunad:

⇒ (Rahva)kultuurialaste tegevuste lõimimine haridusasutuste ja noortekeskuste tegevustesse

Kultuuri ja hariduse lõimimine toetab terviklikku arengukeskkonda, kus teadmised, loovus ja kogemuslik õppimine käivad käsikäes. Kultuuriline eneseväljendus peab olema osaks kooli- ja noortekeskuste igapäevast, aidates kasvatada identiteediteadlikke ja loovalt mõtlevaid noori. Rahvakultuuril on selles eriline koht kui kogukondliku järjepidevuse ja tähenduste kandjal.

⇒ Rahvakultuuri populariseerimine noorte seas loominguliste projektide kaudu

Noortele kõnetavates vormides esitatud rahvakultuur võimaldab siduda traditsioonilised väärtused kaasaegse eneseväljenduse ja loovusega. Loomingulised

projektid, milles rahvapärinus leiab koha muusikas, visuaalkunstis, etenduskunstis või mängulises tegevuses, loovad tähenduslikke seoseid noorte maailmatajuga. Populariseerimine toetub koostööle haridusasutuste, huvikoolide ja kogukondade vahel.

⇒ Kultuuris osalemist toetavate tugivõrgustike arendamine

Tagamaks kõigi noorte ligipääs kultuurile, arendatakse lahendusi, mis toetavad transpordi, info kättesaadavuse, keelelise ja majandusliku ligipääsu takistuste ületamist. Tugivõrgustike kaudu pakutakse tuge ka peredele, kelle lastel on erivajadused või kelle võimalused kultuuritegevustes osalemiseks on piiratud. Tugeva sotsiaalse mõõtmega kultuuritegevused loovad turvalise ja toetava kasvukeskkonna.

⇒ Noorte loovuse ja omaalgatuse toetamine

Loovus on arenguvõime alus. Kui noored saavad katsetada, väljendada ja ellu viia oma ideid, kujunevad neist eneseteadlikud ja vastutustundlikud kultuuriloomes osalised. Toetatakse omaalgatuslikke projekte, koostööd kultuuriasutustega ning keskkondi, kus eksimine, katsetamine ja uuendamine on loomulik osa õppimisest ja arengust.

2.3.2 Kultuuritöötajad

4. Kultuuritöötajad on professionaalsed ja väärtustatud oma ala entusiastid.

Kultuurivaldkonnas (...) on eesmärgiks tagada kvaliteetsed ja konkurentsivõimelised töötingimused võrreldes üldise tööjõuturuga /.../ (Kultuuri arengukava 2021–2030, lk 13).

Kultuuritöötajad teevad oma tööd rõõmuga, toetades kogukondade aktiivsust ja kohalikke algatusi. Kogukondade aktiivsete liikmetena mõistavad nad kohalikke vajadusi ja on võimelised looma usalduslikke suhteid, kaasates kogukondi kultuurielu kujundamisse ja kultuuri loomisse.

Motiveeritud ja professionaalsed juhendajad on kultuuri kandjad, kelle töö loob väärtust nii kultuurilise järjepidevuse säilitamise kui ka noorte identiteedi ja kogukondliku kuuluvustunde kujundamise kaudu. Nad on kultuuri eeskujud ja sidususe loojad, kelle kaudu rahvakultuur elab ja areneb kaasaja väärtusruumis.

Kultuuritöötajad teavad ja tunnevad, et nende töö on väärtuslik. Täna tegijate entusiasm sütitab uusi eestvedajaid.

Peamised tegevussuunad

⇒ Kultuuritöötajate palga- ja motivatsioonimudeli väljatöötamine ning rakendamine

Konkurentsivõimeline ja motiveeriv tasustamissüsteem tagab kultuuritöö atraktiivsuse ning võimaldab hoida ja arendada professionaalset kultuuritegijate kogukonda. Palga- ja

motivatsioonimudel arvestab töö sisu, vastutust, piirkondlikku konteksti ning loob võimalused paindlikuks, kuid läbipaistvaks töökorralduseks.

⇒ Kultuuritöötajate tunnustussüsteemi väljatöötamine ja rakendamine

Tunnustamine tõstab kultuuritöötajate enesehinnangut, väärtustab nende rolli ühiskonnas ja innustab pikaajalist pühendumist. Tunnustussüsteem loob võimaluse märgata nii individuaalset panust kui kollektiivset tulemust, hõlmates ka noori ja alustavaid kultuuritegijaid.

⇒ Regulaarne ja mõtestatud koolitustegevus

Elukestev õpe ja erialane enesetäiendamine on professionaalsuse alus. Koolitused, kogemuste vahetus, mentorprogrammid ja kootsing toetavad nii traditsiooniliste kui tänapäevaste oskuste arengut. Koolitustegevus on seotud tegelike vajaduste, arengueesmärkide ja tööpraktika kontekstiga ning toetab kultuurilise pärandi edasiandmist.

2.3.3 Kultuurikorraldus

5. Kultuurikorraldus ja -taristu on ootustele vastav ning nüüdisaegne.

Riigi ja kohaliku omavalitsuse ülesanne on tagada kultuurivaldkonna jätkusuutlik rahastus (Kultuuri arengukava 2021–2030, lk 12–13).

Valla kultuur on korraldatud professionaalselt ja läbimõeldult.

Rahvamajad on kaasaegsed kogukonnakeskused, kus toimub mitmekesine kultuuri- ja hariduselu. Rahvamajade tegevus oluliste kogunemiskohtadena toetab kogukondlikku heaolu. Rahvamajade kaudu innustatakse ja toetatakse kogukondlikke algatusi, mis loovad elanikele tähenduslikke osalusvõimalusi. Tagatud on toimiv ja terviklik rahvamajade võrgustik.

Kommunikatsioon osapoolte vahel on sujuv ja tagab vajaliku info õigeaegse liikumise.

Kultuuritaristu on nüüdisaegne ja optimaalses kasutuses. Tehniline baas, sh digi, heli- ja valguslahendused on ootustele ning vajadustele vastavad.

Peamised tegevussuunad

⇒ Ressursside, sh hoonete tõhusama kasutuse tagamine

Kultuurivaldkonnas nagu mujalgi on ressursid piiratud. Oluline on, et olemasolevatega saavutataks maksimaalne tulemus. Tõhusam kasutamine väljendub vahendite ühises kasutamises, mitte dubleerimises, samuti inimressursi jagamises rahvamajade vahel. Vähese kasutusega hoonetest loobutakse, keskendudes multifunktsionaalsete keskuste arendamisele kogukondades.

⇒ Integreeritud kultuurikommunikatsiooni ja -turunduse süsteemne arendamine

Kultuurivaldkonna edukus sõltub nähtavusest, koordineeritusest ja infoliikumise kvaliteedist. Luuakse ühtne süsteem, mis hõlmab nii sisekommunikatsiooni (asutuste vaheline koordineerimine ja ajastamine) kui ka väliskommunikatsiooni (kultuuri nähtavus elanikele ja külastajatele). Arendatakse kasutajasõbralikud infokanalid, koostatakse kommunikatsiooniplaanid ja kujundatakse kultuuribränd, mis tugedab valla kultuurilist identiteeti ning toetab koostööd turismi, hariduse ja loomemajandusega.

⇒ Kultuuriasutuste ja -taristu renoveerimine, sh ligipääsetavuse parendamine

Kaasaegne, funktsionaalne ja ligipääsetav taristu loob keskkonna, kus kultuur saab areneda. Taristu korrastamisel lähtutakse kasutusvajadusest, energiatõhususest ja ligipääsetavuse nõuetest.

⇒ Rahvamajade rolli tugevdamine kogukonnakeskustena

Rahvamajad on kogukonnaelu sõlmpunktid, kus kohtuvad kultuur, haridus, noorsootöö ja sotsiaalne suhtlus. Nende tegevus toetab sotsiaalset sidusust, kohalike algatuste elluviimist ning osalusdemokraatia arengut. Rolli tugevdamine toimub sisu arendamise, ruumilise mitmekesistamise ja kogukonnamõõtme teadliku esiletoomise kaudu.

⇒ Kultuuriasutuste inventari, sh digilahenduste uuendamine ja täiendamine

Kultuuritegevuse kvaliteet sõltub osaliselt ka tehnilistest vahenditest. Inventari ja digilahenduste ajakohastamine võimaldab pakkuda kaasaegseid teenuseid, toetab hübriidüritusi ning vähendab tehnilist haavatavust. Tähtsal kohal on kasutajamugavus ja tehnoloogia rakendamise oskus.

⇒ Lisarahastuse (projektid) kaasamise võimekuse arendamine

Kultuurivaldkonna rahastamise mitmekesistamine aitab suurendada sõltumatust ja arendustegevuste ulatust. Asutusi toetatakse projektikirjutamise, partnerlussuhete arendamise ja rahastusvõimaluste kaardistamise osas, et tõsta nende suutlikkust välisvahendite kaasamisel.

⇒ Tulemuslikkuse hindamise süsteemi väljatöötamine ja juurutamine

Süsteemne seire ja analüüs tagavad, et kultuuritegevused põhinevad andmetel ja reflekteeritud teadmistel. Tulemuslikkuse hindamise süsteem hõlmab kvalitatiivseid ja kvantitatiivseid mõõdikuid, tagasiside mehhanisme ja perioodilist aruandlust, võimaldades strateegiat jooksvalt kohandada ja tõhustada.

2.4 Tulemuslikkuse hindamine

Tulemuslikkuse (eesmärkide saavutamise) hindamiseks kasutatakse mitmesuguseid mõõdikuid. Enamjaolt on need veel sisustamata, süsteemne kultuuritegevust puudutav info alles vajab koondamist.

Kasutatavad mõõdikud on järgmised:

Kriteerium	Allikas
<u>Kultuurielu</u>	
Elanike osalemine kultuurielus ⁴	Vallaelanike uuring ja rahvamajade andmekorje (tervikliku võrreldava statistika kogumine – osalejad ringides, kollektiivides, üritustel, eristades seejuures vanusegrupe jne)
Elanike rahulolu kultuurilise vaba aja veetmise võimalustega	Minuomavalitsuse portaal (2023. a oli rahul 64,74% vastanutest, mis vastab baastasemele ⁵)
Kogukondlike, sh noorte algatuste arv rahvamajades	Rahvamajade andmekorje
Rahvakultuuri kajastamine haridusasutuste õppekavades	Rahvamajade andmekorje, haridusasutuste andmekorje
Traditsiooniliste kultuuriürituste järjepidevus	Minuomavalitsuse portaal (2023. a oli enam kui 7 traditsioonilist üritust, mis on toimunud rohkem kui 10 aastat, mis vastab eeskujulikule tasemele)
Elanike osalus rahvakultuuri kollektiivides	Minuomavalitsuse portaal (2023. a oli 61 harrastajat 1000 elaniku kohta, mis vastab eeskujulikule tasemele)
Kollektiivide osalus riiklikul laulu- ja tantsupeol	Minuomavalitsuse portaal (2019. a osales 19 kollektiivi, mis vastab eeskujulikule tasemele)
<u>Kultuuritegijad</u>	
Kultuuritöötajate töötasu	Minuomavalitsuse portaal (2023. a oli see alla 73,3% riiklike kultuuritöötajate alammäärast, mis jätab baastaseme täitmata)
Kultuurivaldkonna töötajate koolituskulud	Minuomavalitsuse portaal (2023. a olid need 0,86% tööjõukuludest, mis vastab baastasemele)
Kultuuritegijate rahulolu	Rahvamajade andmekorje
<u>Kultuurikorraldus</u>	
Kultuurihoonete seisukord	Minuomavalitsuse portaal (2023. a oli 90% hoonete seisukord rahuldav, mis vastab baastasemele)

⁴ Eesti Statistikaamet viib läbi üleriigilisi uuringuid, omavalitsuse tasandi andmed puuduvad.

⁵ Portaalil on teenuste tasemed jaotatud baastasemeks, edasijõudnu tasemeks ja eeskujulikuks tasemeks. Täpsemat infot meetoodika kohta saab lugeda aadressilt minuomavalitsus.ee.

Kriteerium	Allikas
<u>Kultuurielu</u>	
Elanike osalemine kultuurielus ⁴	Vallaelanike uuring ja rahvamajade andmekorje (tervikliku võrreldava statistika kogumine – osalejad ringides, kollektiivides, üritustel, eristades seejuures vanusegruppe jne)
Kultuurihoonete ligipääsetavus	Minuomavalitsuse portaal (2023. a vastas 22% hoonetest ligipääsetavuse kriteeriumitele, mis jätab baastaseme täitmata)
Välisrahastusega projektide arv	Rahvamajade andmekorje
Koostööprojektide arv	Rahvamajade andmekorje

LISA. KULTUURIVALDKONNA OSAPOOLED

Osapool	Peamine roll kultuurivaldkonnas	Põhiteenused
Rahvamajad	Valdkonna peamine eestvedaja, osapoolte kokkutooja, kogukondade ühendaja	<ul style="list-style-type: none"> ○ Huvitegevused, sh sportlikud ○ Kultuurikollektiivide tegevuspaik ○ Kontserdid, etendused, sündmused, näitused ○ Kogukondade kogunemised ○ (Turismi)info jagamine ○ Kogukonnaköök ○ <i>Ruumide rent</i>
Raamatukogud	Elanike vaba aja sisustamine, elukestva õppe tagamine	<ul style="list-style-type: none"> ○ Raamatute ja perioodika laenutus ○ Kirjanduslikud sündmused, näitused ○ Avalik internetipunkt, sh abi digiteenuste kasutamisel ○ (Turismi)info jagamine ○ Piirkonna ajaloo talletamine ○ Kaugtöö võimalused ○ Valla avalike teenuste esmane kontakt ○ <i>Ruumide rent</i>
Noortekeskused	Noorte kaasamine kultuuritegevustesse, kultuuritegijate ja -tarbijate järelkasv	<ul style="list-style-type: none"> ○ Huvitegevused ○ Noorte aktiivi tegevuse koordineerimine ○ Noorte toetamine ja nõustamine ○ Rahvusvahelised projektid ○ Kogukonnaköök ○ <i>Ruumide rent</i>
Haridusasutused	Noorte vaba aja sisustamine, kultuuriharidus, rahvakultuuri edendamine, järelkasv, kohaliku kultuuriloo tundmaõppimine	<ul style="list-style-type: none"> ○ Huvitegevused, sh rahvatants ja koorilaul ○ Sündmused (koostöös teiste asutustega)
Seltsid	Kogukondade ühendamine, kohalik aktivism	<ul style="list-style-type: none"> ○ Kohaliku tasandi huvitegevused, algatused ○ Elanike huvide esindamine ○ <i>Vajadusel kohaliku kultuuri- ja seltsitegevuse tegevuskoha haldus</i>
Erasektor, sh loomemajanduse ettevõtted	Sündmuste korraldamine, kultuuritegevuse toetamine, uuenduste algatamine	<ul style="list-style-type: none"> ○ Sündmused ○ Uued lahendused, sh kultuuritooted-teenused, tegevused